

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№2(127)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к. (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассоц. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 35 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 12/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dikhan Kamzabekuly**
Doctor of philology, academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof. (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof. (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 408, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	Д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	Д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	Д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	Д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	К.ф.н. (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассоц. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	Д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	Д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	Д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	Д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	К.ф.н., и.о. доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: +7(7172)709-500

(вн. 31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Аймұхамбет Жанат, Исебаева Аяужан.</i> Ертегілердегі «Жер асты әлеміне саяхаттау» мотиві777.....	8-14
<i>Аққұлы Сұлтан Хан, Жұмагүл Сағымбай, Кемеңгер Қайырбек.</i> Алаштың рухани мұрасындағы ашаршылық туралы тың деректер (1932-33 жылдар)	15-21
<i>Арыққарақызы Еркегүл.</i> Ақыт Үлімжіұлының «Мұнаджат хази әл-Хажат» туындысы (идеялық ерекшелігі)	22-28
<i>Әшімхан Талдаубек.</i> Тәуелсіздік әдебиеті контексіндегі Рамазан Тоқтаровтың «Абайдың жұмбағы» роман-хамсасы	29-35
<i>Байтанасова Қарлығаш, Нұрлыбек Гүлбану.</i> Қазіргі қазақ прозасындағы фольклорлық мотивтер	36-44
<i>Ғұбайдуллина Айжан, Қорғанбеков Болат.</i> «Дариға қыз» және «Қисса Шәһизинда» дастандарының поэтикасы мен типологиясы	45-51
<i>Жанысбекова Элмира.</i> Қазақстанның қазіргі заман прозасындағы антикалық және інжілдік бейнелер мен сарындар	52-63
<i>Қамзабекұлы Дихан.</i> Түрік танзиматы: заман шындығының әдебиеттегі көрінісі	64-74
<i>Нуртаева Гүлнура, Үсен Айгүл.</i> Мұқағали Мақатаев поэзиясындағы ұлттық мотивтер	75-83
<i>Оразбай Сәуле.</i> Орхон-Енисей ескерткіштері мәтіндеріндегі тарихи тұлғалар бейнесі.....	84-90
<i>Теміртас Гүлсезім, Кемеңгер Қайырбек.</i> Сұлтанбек Қожанұлының қаламгерлік қызметі мен шығармашылығы	91-97
<i>Хамзина Қарлығаш, Қалыбекова Қаламқас, Күлейменова Ләйла.</i> Мағжан Жұмабаев поэзиясының типологиялық құрылымы	98-106
Лингвистика және әдістеме	
<i>Алиханқызы Гулия, Ахметбек Гүлжан.</i> Қытай тілін шетел тілі ретінде оқыту әдістері	107-115
<i>Аишаф Мұхаммед Аттия.</i> Мәдениетті лингвомәдени антропонимдер арқылы түсіну (орыс және араб антропонимдері негізінде)	116-121
<i>Гришина Арина, Гиздатов Газинұр.</i> АҚШ-тың қазіргі медиалық дискурсындағы мәдени кодтар	122-128
<i>Құлтанова Жанара, Құсайынова Райса.</i> Коммуникативтік мінез-құлық мәдениеті және ұлттық (этникалық) стереотиптер	129-134
<i>Жарқынбекова Шолпан, Оразаева Құралай, Петкова Сильвия, Қожамқұлова Гүлмира.</i> Студенттік орталықтандырылған білім беру және тиімді оқыту ортасы	135-146
<i>Ерланова Мадина, Жүнісова Жаңыл.</i> Қазіргі орыс тіліндегі бейузуал лексиканың сөзжасамдық әлеуеті	147-156
<i>Бейсенова Назерке, Исенова Фатима.</i> Бақыт Қайырбековтің лирикасындағы «махаббат» бейнесінің концептуалдық мазмұндағы жалпыадамзаттық және ұлттық тұжырымдамасы ..	157-162
<i>Қарагұлова Балгенже.</i> Қазіргі тіл білімінде жаңа сөздерді зерттеудің негізгі бағыттары.....	163-171
<i>Қалибекұлы Толқын.</i> Қытай және қазақ тілдерінің сөз тіркестеріндегі байланысу тәсілдері мен түрлері	172-184
<i>Манапбаева Жаннура, Сейденова Сәуле.</i> Реалияларды өзге тілдерге аудару барабарлығы (Смағұл Елубайдың «Ақ боз үй» романының орыс, ағылшын тіліндегі аудармалары)	185-192
<i>Өтелбай Гүлбайра.</i> М. Дулатұлының «Есеп құралы»: ұмытылған терминдердің мәні мен мәртебесі	193-200
<i>Смағұлова Гүлшат, Мұхаметқалиева Гүлнұр, Мұртаза Анипа, Балтабаева Гауһар.</i> Ислам терминологиясының Шығыс мәдениетіне енуі: Қытай	201-209
<i>Шәріп Амантай.</i> Қазақ поэзиясындағы «Жер-Ана» архетипі: генезис және трансформация	210-217

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Aimukhambet Zhanat, Issebayeva Ayauzhan.</i> Motive «Zher asty alemine sayachattay» («A travel to the underground world») in fairy tales	8-14
<i>Akkuly Sultan Khan, Zhumagul Sagymbay, Kemengger Kaiyrbek.</i> New facts about the famine in Alash's spiritual heritage (1932-33 years)	15-21
<i>Arykkarakysy Erkegul.</i> Produced by Akyt Ulimzhiuly «Munadzhat chazi al-Chazhat» (ideo feature)	22-28
<i>Ashimhan Taldaubek.</i> Roman-Hamza «Abaidyn zhumbagy» («Abai's mystery») of Ramazan Toktarov in the Context of Non-Sufficient Literature	29-35
<i>Baytanasova Kharlygash, Nurlybek Gulbanw.</i> Folkloric motives in modern Kazakh prose	36-44
<i>Gubaidullina Aizhan, Korganbekov Bolat.</i> Poetics and typology of the epics «Dariga khyz» («Dariga gir») and «Kissa Shachzinda» («Kissa Shaxzinda»)	45-51
<i>Zhanyzbekova Elmira.</i> Antique and biblical images and motifs in the modern Kazakhstani prose ..	52-63
<i>Kamzabekuly Dikhan.</i> Turcic tanzimat: a reflection of the age reality in literature	64-74
<i>Nurtayeva Gulnura, Usen Aigul.</i> The national motive in the poetry of Mukagali Makatayev ..	75-83
<i>Orazbai Saule.</i> An image of historical figures in the texts of Orkhon-Yenisei monuments	84-90
<i>Temirtas Gulsezim, Kemenger Kairbek.</i> Writing activities and creativity Sultanbek Kozhanov	91-97
<i>Khamzina Karlygash, Kalybekova Kalamkas, Kuleimenova Laila.</i> Typological structure of the poetry of Magzhan Zhumabayev	98-106

Linguistics and methodics

<i>Alikhankyzy Gulya, Akhmetbek Gulzhan.</i> Modern methods of teaching Chinese as a foreign language	107-115
<i>Attia Ashraf Mohamed.</i> Understanding culture through the prism of linguistic anthroponyms (Based on Russian and Arab anthroponyms)	116-121
<i>Grishina Arina, Gizdatov Gazinur.</i> Cultural codes in the modern media discourse of the USA ..	122-128
<i>Kultanova Zhanara, Kussainova Raisa.</i> Cultural and National (ethnic) stereotypes of Communicative behavior	129-135
<i>Zharkynbekova Sholpan, Urazayeva Kuralai, Petkova Sylvia, Kozhamkulona Gulmira.</i> Student-centered learning and effective learning environment	135-146
<i>Yerlanova Madina, Zhunusova Zhanyl.</i> Word-forming potential of non-usual dictionary in modern Russian language	147-156
<i>Beisenova Nazerke, Issenova Fatima.</i> The theme of «love» in the common human and ethnic concepts of the poet Bachyt Kairbekov	157-162
<i>Karagulova Balgenzhe.</i> New directions of neologisms research in modern linguistics	163-171
<i>Kalibekuly Tolkyn.</i> Ways of phrases formation and phrases classification in Chinese and Kazakh languages	172-184
<i>Manapbayeva Zhannura, Seidenova Saule.</i> Adequacy of translating realia into other languages (based on Smagul Yelubay's novel 'Ak boz uy' and its translations in the Russian and English languages)	185-192
<i>Otelbay Gulbaira.</i> «Esep kuraly» («Math textbook») of Mirzhakup Dulatuly: the meaning and status of forgotten terms	193-200
<i>Smagulova Gulshat, Mukhametkaliyeva Gulnur, Murtaza Anipa, Baltabaeva Gauchar.</i> Integration of Islamic terminology in Eastern culture: China	201-209
<i>Sharip Amantai.</i> The archetype «Zher-Ana» («Mother Earth») in Kazakh poetry: the genesis and transformation	210-217

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Аймухамбет Жанат, Исебаева Аяужан.</i> Мотив «Жер асты әлеміне саяхаттау» («Путешествие в подземный мир») в сказках	8-14
<i>Аккулы Султан Хан, Жумагул Сагымбай, Кеменгер Кайырбек.</i> Новые данные о голодоморе в идеологических наследиях Алаша (1932-33 годы)	15-21
<i>Арыккарақызы Еркегуль.</i> Произведение Акыта Улимжиулы «Мунаджат хази аль-Хажат» (идейные особенности)	22-28
<i>Ашимхан Талдаубек.</i> Роман-хамса Рамазана Токтарова «Абайдың жұмбағы» («Тайна Абая») в контексте независимой литературы	29-35
<i>Байтанасова Карлыгаи, Нурлыбек Гулбану.</i> Фольклорные мотивы в современной казахской прозе	36-44
<i>Губайдуллина Айжан, Корманбеков Болат.</i> Поэтика и типология поэм «Дариға қыз» и «Қисса Шаһизинда»	45-51
<i>Жанысбекова Эльмира.</i> Античные и библейские образы и мотивы в современной прозе Казахстана	52-63
<i>Камзабекулы Дихан.</i> Тюркский танзимат: отражение действительности в литературе.....	64-74
<i>Нуртаева Гулнура, Усен Айгуль.</i> Национальные мотивы в поэзии Мукагали Макагаева	75-83
<i>Оразбай Сауле.</i> Образы исторических деятелей в текстах орхон-енисейских памятников	84-90
<i>Темиртас Гульсезим, Кеменгер Кайырбек.</i> Писательская деятельность и творчество Султанбека Кожанова	91-97
<i>Хамзина Карлыгаи, Қалыбекова Каламкас, Құлейменова Лейла.</i> Типологическая структура поэзии Мағжана Жумабаева	98-106

Лингвистика и методика

<i>Алиханқызы Гулия, Ахметбек Гулжан.</i> Современные методы преподавания китайского как иностранного языка	107-115
<i>Аттия Ашираф Мохаммед.</i> Понимание культуры сквозь призму лингвоантропонимов (на материале русских и арабских антропонимов)	116-121
<i>Гришина Арина, Гиздатов Газинур.</i> Культурные коды в современном медиадискурсе США... ..	122-128
<i>Култанова Жанара, Қусаинова Райса.</i> Культурные и национальные (этнические) стереотипы коммуникативного поведения	129-134
<i>Жаркынбекова Шолпан, Уразаева Куралай, Петкова Сильвия, Қожамқұлова Гульмира.</i> Студентоцентрированное обучение и эффективная обучающая среда	135-146
<i>Ерланова Мадина, Жунусова Жаныл.</i> Словообразовательный потенциал неuzuальной лексики в современном русском языке	147-156
<i>Бейсенова Назерке, Исенова Фатима.</i> Общечеловеческое и этническое в концептуальном содержании образа «любовь» в лирике Бахыта Каирбекова	157-162
<i>Карагулова Балгенже.</i> Основные исследования неологизмов в современном языкознании	163-171
<i>Калибекулы Толкын.</i> Способы и виды связи словосочетаний в китайском и казахском языках	172-184
<i>Манапбаева Жаннура, Сейденова Сауле.</i> Адекватность передачи реалий на другие языки (на основе романа Смагула Елубая «Ак боз уй» и его переводов на русский и английский языки)... ..	185-192
<i>Өтелбай Гүлбайра.</i> «Есеп құралы» («Учебник по математике») Миржакупа Дулатулы: значение и статус забытых терминов	193-200
<i>Смагулова Гульшат, Мухаметкалиева Гулнур, Муртаза Анипа, Балтабаева Гаухар.</i> Интеграция исламской терминологии в Восточной культуре: Китай	201-209
<i>Шарип Амантай.</i> Архетип «Жер-Ана» («Мать-Земля») в казахской поэзии: генезис и трансформация	210-217

XFTAP 17.09.91; 17.82.10

Амантай Шәріп

Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: sharipamantay@gmail.com)

Қазақ поэзиясындағы «Жер-Ана» архетипі: генезис және трансформация

Андатпа. Қазақтың дәстүрлі дүниетанымындағы «Жер-Ана» архетипі өз бастауын көне түркілік мифтік-поэтикалық ойлау жүйесінен алады және ұлттық менталдықта маңызды орынға ие боп келеді. Көшпенділердің жерге қатынасы экономикалық немесе заңдық көзқарасқа емес, рухани байланысқа сүйенген. Мақалада поэтикалық мәтіндер негізінде аталған архетиптің символдық мәні, функционалдық жүгі, бейнелік-семантикалық құрылымы, көркемдік-идеялық трансформациясы қарастырылған. XX ғасырдағы қазақ поэзиясының әртүрлі кезеңінде туған жер тақырыбының көрініс табу ерекшеліктері арқылы этностық сана-сезімнің даму тенденциялары айқындалған, сондай-ақ осы тұрғыда Қ.Мырзалиев, М.Мақатаев, Ж.Нәжімеденов, Т.Айбергенов секілді көрнекті ақындардың шығармашылық өзіндік қолтаңбасы ғылыми талдаудың арқауына айналған.

Түйін сөздер: қазақ поэзиясы, архетип, Жер-Ана, дала, ауыл, туған жер культі.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2019-127-2-210-217>

«Туған жер» ұғымының астары адам баласының өзі мекендеген кеңістікті игеру амалдары мен сол кеңістікте ұйымдастыратын тіршілік түрлерін талдап-таразылау арқылы ашылады. Дүниеге келу және өмірмен қоштасу циклдеріне қатысты ғұрыптар этнос қоныстанған жер аумағымен тығыз байланыста жүзеге асады. Бұл ұғымға этностық даралық тән және басқа тілдерге сөзбе-сөз аудару оның ішкі ұлттық мазмұнын толық қамтитындай ашып бере алмайды.

Көшпелілер мәдениетін қарастырған кезде туған жердің мифтік-поэтикалық бейнелеріне ден қоюдың маңызы зор. Олар өз ата-бабаларынан қалған қонысқа ру-тайпаның ортақ игілігі ретінде қараған. Зерттеушілер Орталық Азия мен Оңтүстік Сібір көшпелі халықтарының дәстүрлі мәдениетінде жер меншігіне қатысты экономикалық және заңдық көзқарас үстемдік етпегенін әркез еске салып отырады. Олардың туған топырақпен қарым-қатынасы рухани байланысқа негізделген. Көшпелілердің өздері мекендеген жерлерді оп-оңай тастап, орын ауыстыра бергені туралы жалған стереотипті пайымдардың тым бір-жақты екенін қазір салиқалы ғалымдардың баршасы бір ауыздан мойындаған. Бабаларымыз кеңістікті *топофильді* (жағымды) және *топофобты* (жағымсыз) деп бөліп тастап, туған жерін әрдайым көтермелей сипаттаған. Соның нәтижесінде түркі халықтарының эпостық шығармалары мен ертегілік прозасында атамекен бейнесі өте шұрайлы көрініс тапқан.

«Туған жер» ұғымы түркі, сондай-ақ моңғол халықтарында, біріншіден, адамның кіндік қаны тамған қоныспен, екіншіден, ата-бабасының сүйегі қойылған, бейіті соғылған жермен, үшіншіден, ру-тайпа үшін киелі мәні бар («*әулиелі*») орындармен байланыстырылады. Осы түсінікке табан тірегенде ғана адам ұшпаққа шығып, бақша-мұратына жетеді деп есептелген.

Қазақтың батырлық жырларының сюжетінде жауды жеңген қаһарман түптің түбінде міндетті түрде туған топырағына қайтып оралады. Мақал-мәтелдерде де осы бағыттағы ой желісі орнығыпты: «*Ит – тойған жеріне, ер – туған жеріне*», «*Жат елдің жақсысы болғанша, өз еліңнің сақшысы бол*», «*Туған жердің күні де ыстық, күлі де ыстық*», т.б. Халықтың санасына ертеден бері этикалық норма ретінде сіңген бұл қағидатты тұтынған қаламгерлер түрлі ситуацияны алып, өз шығармаларында соған сәйкес көркемдік шешім іздестіреді.

Абай Құнанбаевтың «Масғұт» поэмасындағы:

*Ендігіге не сұрау бұл жалғанда?
Ақыл-ой, ар-намыс жоқ еш адамда.
Өлген мола, туған жер жібермейді,
Әйтпесе, тұрмас едім осы маңда* [1, 331 б.], - деген жыр шумағы орыс

классигі А.С.Пушкиннің «*Два чувства дивно близки нам – В них обретает сердце пищу: Любовь к родному пепелищу, Любовь к отеческим гробам*» [2, 214 стр.] дейтін жолдарымен үндесе отырып (*туған жер – родное пепелище, өлген мола – отеческие гробы*), осы заңдылықтың арғы түп-төркінін меңзейді.

Ұлт менталдығының бастапқы сатысында *архетиптер*, әйтпесе *идеал-концепт* (Н.А.Бутенко), немесе *символ* (А.Ф.Лосев) тұрады. **Архетип** - адам жанының түкпірінде бедерленген ілкі бейнені, түпкі пішінді, әуелгі бітімді білдіреді. Осындай алғашқы бастау-белгілерді ойшылдар түрлі терминдермен ишаралаған. Мысалы: Л. Леви-Брюльде – «*representations collectives*», яғни ұжымдық түсініктер; М. Мосста – «*ой-қиял ұғымдары*»; А. Бастианда – «*қарапайым ойлар*»; Г. Гегельде – «*әлемдік рух*»; В. Гумбольдтта – «*ұлттың жаны*». Ұжымдық бейсаналық архетиптерді зерттеуде швейцариялық ғалым К.Г.Юнг айрықша еңбек сіңірді. Оның пікірінше, архетиптер адамзаттың тарихи дамуы барысында туған психикалық құрылымдарға жатады. Адам баласы айнала қоршаған болмыс құбылыстарына өз тиесілі мәдени орта тұрғысынан көз салады. Әрбір этнос өкілі үшін оның жан дүниесін белгілі бір әсерге бөлейтін, сезімге орайтын идеялар мен бейнелер болады. Ми қатпарында сәулеленген архетиптердің жаңғыруы сананы руханилықтың байырғы кезеңдеріне қарай жетелейді; өткеннің ғана өлшемі болып қалмай, болашаққа бағдарланған ойларға азық береді. Олар мифологиялық, фольклорлық мұраларда көрініс тауып, көркем шығармашылыққа, оның ішінде кәсіби сөз өнеріне түрткі салады; жаңа дүниетанымдық ізденістерге негіз қалайды. Әр этностың өмірінде өзіндік мәдени архетиптер бар; бұларда халықтың дүниетанымының, мінезінің, шығармашылығының, тарихи тағдырының ерекшеліктері таңбаланған. Солардың бірі – жалпы адамзатқа ортақ, сонымен қатар әр қоғамдық ортада өз ерекшелігін байқататын «*Жер-Ана*» *архетипі*.

Көшпелі түркілер өркениетінде «Жер-Ана» бейнесінің дара бітімі бар екені белгілі. Ол өз төркінін көне бітіктастағы «*Ыдук Йер-Су*» («Қасиетті Жер-Су») ұғымынан алады.

Түрлі трансформацияға ұшыраған «Жер-Ана» архетипі бергі замандағы қазақ ақындарының суреткерлік психологиясында тұрақты нышан танытты. Қасиетті қара жерді ана ретінде қабылдаудың ескі сорабы жоғалып кеткен жоқ. І Жансүгіровтың «Дала» поэмасында бұл түсінік:

*Көктен төгіп нұрын Күн,
Көк бұрқырап, жайқалып,
Деп Жер-Ана: «тірілдім!»,*

Иді емшегі балбырап [3, 126 б.], -деген жанды кейіпте көрінді. Ал Сәкен Сейфуллин оған:

*Жер – ұлы ана, буы – демі,
Жадырайды көсіле,
Еңбекші жан уыз еміп,
Өрмелейді төсіне* [4, 158 б.], - деп жан бітірді.

Одан кейінгі кезең қазақ ақындарының ішінде туған өлке мен ана тақырыптарын жиі жырлаған Жұбан Молдағалиевтің шығармашылығында осы екі бейне бара-бара өзара кірігіп кетті. Оның туындыларындағы «Жер-Ана» бейнесінің ара-тұра бір емес, үнемі ұшырасып отыратыны – қаламгердің дүниетаным тұтастығының және саналы суреткерлік ұстанымының белгісі. Мысалы, ақын «Жер мен әйел» атты философиялық пайымға толы өлеңінде [5, 75 б.]: «*Жер демекші, о да ару, ол да ана, // Әйелге тең теңеу болса, сол гана*», -деп, сонау Адам Ата, Хауа Анадан бері қарайғы тіршіліктің құрсағы – Жердің сұлулық

сипатын, жаратушылық күшін, жарылқағыш мінезін, тылсымдық құдіретін әйел затымен салыстыра суреттейді. Өлеңнің: «*Мен әйелге тәңірімдей табынам...*» деген алғашқы тармағындағы тұжырымның астарын осындай қарым-қатынас арқылы ашады, яғни: әйел де – тәңірі, жер де тәңірі. «*Жер деп Көкше жерін айт*» атты өлеңінде Жұбан семантикалық егіздеудің сырын перзенттік сезіммен жайып салады:

*Мен үшін қазақ жерінің
Жаманы және жаты жоқ.
Мен үшін қазақ жерінің
Анадан өзге аты жоқ!* [5, 201 б.].

Ал, оның «Таңырқаймын шыңдарына таулардың» атты шығармасындағы «*Дала! Дала! Дала! – емсіз ғашығым*» [5, 203 б.] деген жолдарды оқығанда, ақынның алдыңғы екі өлеңімен таныс оқырманның санасында «*Дала-Ару*», «*Дала-Ана*» ұғымдары өзара шарпысады.

Ендеше, патриот ақын Жерді бірде ғашық аруға, бірде ғазиз анаға теңестіру арқылы өзгеше көркемдік өрнек қана емес, елдің туған топыраққа деген сүйіспеншілік сезімін тәрбиелеудің тартымды тәсілін де тапқан.

1960 жылдар поэзиясының көрнекті өкілдері Қадыр Мырзалиев (Мырза Әлі), Мұқағали Мақатаев, Жүмекен Нәжімеденов поэзиясында жолығатын «Жер-Ана» бейнесі де өзінше суреттелген.

Қ.Мырзалиевтің «Маған болу керек еді...» деп басталатын өлеңіндегі ұлы Отанының «*көк орманы*», «*қыр гүлі*», «*тау суы*», «*бұла таңы*» болып жаратылмағанына өкінетін лирикалық қаһарман сөзінің соңында «*О бастан-ақ анам – Дала, әкем менің – Күн екен, // Осы мені ата-анамнан бөліп алған кім екен?!*» [6, 22 б.] деген риторикалық сауал тастайды.

М.Мақатаев табиғат лирикасына жататын өлеңінің атын «Ұқсастық» деп қойыпты. Образға орап айтпағы да сол: *босанған Ана* мен көктемде *бусанған Даланың* арасындағы *ұқсастық*. Ұл тапқан жас ана біресе тұла бойы тершіп, біресе шөлін шаймен қандырып жатса, ақын қиялында Дала да осының бәрін бастан кешіреді. Ананың адал жары қалжасын даярласа, даланың серігі диқан да қам-қарекет үстінде – «тәй-тәй саусағын жаяр» көк егінді күтулі. Автор өлеңін:

*Жерді – Анама,
Анамды Жерге теңедім,
Екеуінен де егіз ұқсастық көремін* [7, 198 б.], -деп дағдылы констатация

түрінде аяқтаған.

Ж.Нәжімеденовтің «Салмақ туралы» атты өлеңі [8, 11-13 б.] – кеңсенің ұсақ тірлігінен космостың ұлы тынысына дейінгі аралықты жалғап жатқан адамзат өмірінің мың-мың түрлі белгі-бедерін суреткерлік қиял құшағына қаусырып, бір ғана құдіретке – туған жерге табынуды дәріптейтін толғақты дүние. Содан болар, ақынның Жер-Анасы әмбелік – жалқы да, жалпы да мазмұнға ие:

*Салмақсыздық, меніңше, барлық заңға жат болар,
ұлдарының Жер-Ана алыс жолға аттанар
оралсын деп тезірек салмақтарын ап қалар...*

.....
*Сенде менің бөлінбес күллі ырысым, күллі есем,
Ей Жер-Ана, не ойласам – ораласың тілге сен.
Жапырағыңмен сыбырлап отырмасаң күнде сен,
Мен өнерде өзімнің салмағымды білмес ем!*

.....
*Саулығымды ал,
Санамды ал,
Туған жерден тек мені – салмағымнан айырма!*

Осылайша жыр әлеміндегі дәуірі ортақ үш акынның туған жер тақырыбын жырлау тәжірибесіне жүгіне отырып, «Жер-Ана» ұғымының әрқилы идеялық-көркемдік мақсатта жұмсалғанын аңғаруға болады.

Тарих басқа жаулаушы жұрттың қол астына қараған кез келген өміршен этнос өзінің тамыры тереңде жатқан таным-түсініктерінен оңайлықпен қол үзе қоймайтынын растайды. Елдің тынысы мен тұрмысының ең ділгер, ең дертті жайттары жөнінде қазақ ақындары туған жер тақырыбы арқылы тұспалдаған.

Қоғамдық-әлеуметтік жағдайларды және әдебиеттің ішкі даму заңдылықтарын ескере отырып, кеңес қазақ поэзиясындағы туған жер тақырыбының идеялық-көркемдік эволюциясын шартты түрде үш кезеңге бөлуге болады:

1-кезең – 1920-1930 жылдардың іші (І.Жансүгіров, С.Сейфуллин, Б.Майлин, т.б.);

2-кезең – 1940-1950 жылдардың шегі (Қ.Аманжолов, Қ.Бекхожин, Ә.Тәжібаев, Ә.Сәрсенбаев);

3-кезең – 1960-1980 жылдардың аумағы (Қ.Мырзалиев, Т.Айбергенов, М.Мақатаев, Ж.Нәжімеденов, С.Жиенбаев, Ж.Әбдірашев, т.б. өлеңдері).

Қазақтың өлең өнеріндегі аталмыш тақырыптың ажарын ашуда ұлттық жаратылыстың мәйегін жинақтаған «дала» мен «ауыл» ұғымдары алтын арқауға айналды.

Академик Р. Нұрғалиев: «*Алтай мен Атырау, Сібір мен Самарқан арасын ғасырлар бойы жайлаған қазақ халқы аспанмен тілдескен зеңгір таулардың сай-саласын, көк толқынды телегей-теңіз жағасын, шетсіз-шексіз құм қойнын тұрақ еткенмен, оның негізгі мекені, сүйген топырағы – Дала, Ұлы Дала болды*» [9, 83 б.], - деп жазса, әдебиеттанушы Т.Шапаев: «*Дала – халықтық болмыс, ұлттық рухтың символы болса, ауыл – оның тіршілікке, мазмұнға толы және бір жанды, төл көрінісі. Дала – ауыл... Шынына келсек, поэзиямыз үшін тақырып жөнінен бөліп-жарып, жіктеп-жіліктеуге келе бермейтін тұтас ұғым: туған жер. Халық әуезіне құлағы түрік, көңілі сергек, кіндігі осынау алтын қазыққа байлаулы кім-кімнің де жүрек тереңінде сақтаған қазыналы алтын сандығы*» [10, 82 б.], – деп, бұл ойды толықтыра түседі.

Илияс Жансүгіров шығармашылығының арқасында «Дала» сөзі шын мәнінде ұлттық символға айналып, әр алуан ассоциацияларға жетелейтін дәрежеге жетті.

Ұлт тіршілігінің ұйтқысы – ауыл көбіне-көп көркемдік фон есебінде алынды. Қоғам құбылыстарын, халықтық мінезді нақты бір далалық кейіпкердің бейнесі мен қимыл-қарекеті арқылы бедерлеу дәстүрі қалыптасып, ол Бейімбет Майлиннің Мырқымбайынан бастап Есенғали Раушановтың Мұратбергеніне дейінгі аралықта желісін үзбей жалғасты.

Өкінішке қарай, Қ.Аманжолов, Ә.Тәжібаев, Қ.Шаңғытбаев, Ғ.Орманов, Қ.Бекхожин, т.б. талантты ақындардың туындыларында белгі берген жемісті тенденцияны 1940-1950 жылдардағы «ұлтшылдыққа» қарсы күрестің кезекті науқаны бірсыпыра уақытқа тежеп тастағаны мәлім.

Қазақ ақындарының ішінде туған жер тақырыбына қалам тартпағаны жоқ; бірақ оны өз шығармашылығында саналы түрде бүтіндей бір идеялық-поэтикалық концепцияға айналдырғандары көп емес.

Сондай көрнекті ақындардың бірі – Қадыр Мырзалиев. Оның үш томдық шығармалар жинағына алғы сөз орнына жазған «Қадырдың қадірі» атты мақаласында академик З.Қабдолов: «*...Әрбір шын мәніндегі суреткер секілді Қадырдың да кешегі жыры – Адам туралы болатын, бүгінгі жыры да – Адам туралы, ертеңгі жыры да – Адам туралы болмақ. Ал адам, оның тағдыры мен тіршілігі әдеби шығармада әрқашан белгілі бір уақыт пен кеңістікте көрсетілуі шарт. Демек, Қадырдың адамы да мезгіл-мекенсіз әлдебір абстракциялық нәрсе емес. Сондықтан Мырзалиев поэзиясында үзілмейтін өзекті желі боп тартылып, жан-жақты ашыла суреттеліп, жинақтала тұлғаланып келе жатқан бір күрделі образ бар. Ол — қазақ даласының образы*» [11, 8 б.], - депті.

Оның ең алғашқы – «Ой орманы» жинағында (1965) «*Уа, далам! Кеңдігіңе тамсандым көп, // Айта алман бәрін жазып тауыса алдым деп. // Сен – алып пластинка дөңгеленген, // Инең боп тұрады ылғи ән салғым кеп!*» деген метафоралық-декларативті шумақпен аяқталатын «Дала» атты өлеңі мен табиғат тамашаларын суреттейтін лирикалық миниатюрлары («Шалғын», «Шілде», «Көл», т.б.) басылған. Бұлардан ақынның көп сөйлегеннен дөп сөйлегенді қалайтын стилі (лаконизм), суреткерлік көзі мен көңілінің байқампаздығы, қиырдағыны қиыстыратын тапқырлығы секілді қасиеттері сезіледі.

Әр әдеби туындыға баға бергенде оның жарыққа шыққан дәуірінің ерекшеліктерін ескерген жөн десек, ұлттық таным мен талғамның айшықтарына сусаған 1960 жылдардағы қазақ оқырманының шын мәніндегі рухани-тарихи әліппесіне айналған келесі – «Дала дидары» (1966) кітабында Қадырдың тығыз тұтастықтағы ақындық және азаматтық өресінің қауырт өсіп-өрлеуі ажарланды.

Бұл жинақта автор ілгерідегі тоталитаризм тұсында әбден қасаң қағида болып қалыптасқан – бұрынғы дала мен бүгінгі даланы бітіспес қарама-қарсылықта алып суреттеу әдісінің қабырғасын қақыратты. Бағзы заманның айтылып-айтылып құлақ сарсытқан жанманшылықтарымен қатар, «жүп-жұқа оқулыққа» кірмей қалған қалың-қалың жақсылықтары да болғандығын жинақтың «Көне заман көріністері», «Тарихпен тілдесу», «Шоқ жұлдыз» атты бөлімдерінде көркемдікпен кестеледі. Ақын әуелде «Жар-жар», «Бесік жыры», «Бата» үлгісіндегі стилизацияларға жүгінсе, келесі ретте көкпар, қазақша күрес, қыз қуу секілді ұлттық ойындардың өз көкірегінде қорытылған бейнесін көз алдымызға келтіреді, басқа бір тұста халықтық мінез, жұрттық болмыс, елдік тағдыр турасындағы толғаныстарын түйіндейді, ақыр соңында тарихи ұлы тұлғаларымыздың әсерлі портреттерін жасайды. Кітапқа кірген өлеңдерде қазақтың өткен өмірін әсіресе әспеттеу (идеализациялау) көп деген сыни байыптамалардың да біраз айтылғандығы белгілі. Бір қарағанда, мұндай пікірлердің жаны бар сияқтанғанымен, ақынды ақтап алу да қиын емес: біріншіден, әлгідей көріктеу тәсілі – поэзия табиғатына о бастан тән нәрсе; екіншіден, бұл – отаршылдық құрсауындағы қазақтың отаншылдық сезімін ояту, тарихи санасын жаңғырту мақсатындағы ақынның өзіндік амалы. Қадырдың өлеңіндегі кішкентай деталь, шағын штрихтың өзіне ұлттық астар арқалатуы да сол себепті болатын. Ақынның «Дала дидарынан» кейінгі «Бұлбұл бағы» (1967), «Ақ отау» (1968), «Домбыра» (1971), «Жерұйық» (1976), т.б. кітаптарында Дала образы басқа да мән-мазмұнмен және мінездемелермен үздіксіз байытылып, ол келе-келе Ұлт образы деуге болатын бүтіндік пен биікке көтерілді.

Қазақ поэзиясында бұрыннан бар сағыныш мотивін уыздай уылжыған күйінде ерекше ынтықтық пен ынтызарлыққа орап, алабөтен іңкәрлікке бөлеп ұсынған талантты ақын Төлеген Айбергенов туған жер туралы толғаныстарында да басқаша бояу танытты. Оның ішінде әсіресе «Аруана бауыр дүние» атты өлеңі [12, 80-81 б.] – ақын кеудесінде атойлаған нар идірет алапат күй мен саумал таза сезімнің, тайпалған желмая сарын мен керуенбасы ойдың кіршіксіз, керемет үйлесімі.

Тұңғыш болып Төлеген түп тамыры ноғайлы дәуіріне тарататын дәстүрдің талып жеткен дауысын жаңаша жаңғырықтырды. «Қарға бойлы Қазтуған» жырында жат жердің суынан жеріген бозмая бауырында боздаған ботасына қарамастан, төл топырағы – Жем бойына қарай желе жөнелетін. Ал Айбергеновте осы тәрізді ситуация эпостағыдан да өткір коллизия арқылы көрсетіледі:

*Аруана жаудың қолына түссе, ботасын шайнап өлтіріп,
Қаралы мойнын қайтадан артқа бұрмастай халге келтіріп,
Жеріне тартып отырады екен моншақтап жасы боздаумен
Омырауын шерге толтырып.
Апталап, айлап таңдайын мейлі тасбауыр шөлдер құрғатсын,
Қазығын таппай тоқтамайды екен мәңгілік тіпті күн батсын...*

Сөзбен сездіруге, тілмен түсіндіруге қиын мұндай құдіретті құбылыс ақынның жан-жүрегін еріксіз жаулап, оның өзі де сол адамнан зият жануардың кейпіне кіргендей болады:

***О бастан саған ынтызар туған аруана тектес ұл ем мен,
Қазығын таппай қайырылмас.***

Шетсіз-шексіз қазақи кеңістік көкжиегіне тартылған сүрлеу-соқпақтай созылып жатқан өлең тармақтары кей тұста шорт кесіліп, шолақ қайырылады («...*Жетер ме адам сөзі оған!*»), «...*Тауға да керек астана, Тасқа да керек астана*», «... *Сен мұны менен бетер ұқ!*») да, көп кідіртпестен келесі сәтте-ақ ары жалғаса желіп кете береді. Бұл да жайдан-жай емес: лекіп-лақылдап төгілген ақжарма жырдың әлқисса-әңгімесі секілді, алқындыны басып, ақылды байырқалатар мезеттік аялдамаға барабар. Міне, шын поэзиядағы мазмұн мен пішіннің «самородный сары алтын» (Абай) құймасы осы. Өлеңнің мәресіне қарай – «*жүрегін тоқсан пәршалаған*» сағыныштан «*сарғайып, сабылып ұшқан*» лирикалық «*меннің*» соншама асыққан маңдай тірер мекені қайсы екен деп құмарта, қызыға бастағанда да ақындық болмыстың ірілігі қайран қалдырады. Оның «*жетіп-жығылатын*» жері әдеттегіше – әлдебір құм қойнауындағы *алақандай ауыл, үлкен жолдың үстіндегі қала типтес қыстақ немесе дерек-дәйегі белгісіз, адрессіз, абстрактті қандай да бір қоныс* болып шықпайды. Ақынның ардақ тұтар аңсары, арманы – еншісі бөлінбеген тұтас Ел.

Түкпірімдегі дір ете қалғыш осынау құйттай жүрекпен

Келем мен бүгін қасиетті байтақ Қазақстанды көтеріп! – деген соңғы егіз жол – **сол асқаралы отаншылдықтың айғағы.**

Сөйтіп, 1960-1980 жылдардағы қазақ поэзиясында туған жер культі жаппай тұрақ тепті деуге болады. Осы аралықта жарық көрген жыр жинақтарын топонимикалық тұрғыдан түгелдей бір тексеріп өтсе, республиканың түпкір-түпкірінде орналасқан үлкенді-кішілі мекендердің аттары аталмай қалғаны некен-саяқ болып шығар еді.

Қазақ поэзиясында елдің жағрафиялық шет-шегін – күнгейі мен теріскейін, батысы мен шығысын тұспалдайтын поэтикалық сөз-символдар да қалыптасты. Мысалы, Ілияс өзінің «Дала» поэмасында Қазақстанның төрт тарабын Алатау, Атырау, Сыр, Ертіс образдары арқылы бейнелесе, Мұқағали сәл-пәл өзгешелеп – Алатау, Алтай, Арқа, Атырау ұғымдары арқылы жинақтайды. Осылай ойлау машығы дәстүрлі поэзиямыздың арнасынан алшақ жатпағаны айқын.

Әдебиет тізімі

- 1 Құнанбаев А. Шығармаларының екі томдық толық жинағы. Т. 1. - Алматы: Ғылым, 1977. – 454 б.
- 2 Пушкин А. Полное собрание сочинений. Т. 3. – Москва: Издательство Академии наук СССР, 1963. – 558 с.
- 3 Жансүгіров І. Көп томдық шығармалар жинағы. Т. 3: Поэмалар. – Алматы: Қазығұрт, 2004.– 408 б.
- 4 Сейфуллин С. Бес томдық шығармалар жинағы. Т. 1: Өлеңдер мен поэмалар. – Алматы: Жазушы, 1986. – 340 б.
- 5 Молдағалиев Ж. Жыр күнделіктері: Таңдамалы өлеңдері. – Алматы: Жалын, 1981. – 256 б.
- 6 Мырзалиев Қ. Үш томдық шығармалар жинағы. Т. 2: Домбыра. Алақан. – Алматы: Жазушы, 1989. – 432 б.
- 7 Мақатаев М. Жырлайды жүрек: Өлеңдер мен поэмалар. – Алматы: Жазушы, 1989. – 496 б.
- 8 Нәжімеденов Ж. Темірқазық: Өлеңдер мен поэмалар. – Алматы: Жазушы, 1982. – 344 б.
- 9 Нұрғалиев Р. Қазақ революциялық поэзиясы. – Алматы: Мектеп, 1987. – 283 б.
- 10 Шапаев Т. Ой түбінде жатқан сөз: Әдеби-сын мақалалар. - Алматы: Жазушы, 1989. - 192 б.

11 Қабдолов З. Қадырдың қадірі // Мырзалиев Қ. Үш томдық шығармалар жинағы. Т. 1. Өлеңдер мен поэма. – Алматы: Жазушы, 1989. – 432 б.

12 Айбергенов Т. Бір тойым бар: Поэма мен өлеңдер. / Т. Айбергенов – Алматы. Жазушы, 1989. – 304 б.

Амантай Шарип

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Архетип «Жер-Ана» («Мать-Земля») в казахской поэзии: генезис и трансформация

Аннотация. Архетип «Мать-Земля» в традиционном мировоззрении казахов находит свои корни в древнетюркском мифопоэтическом мышлении и занимает важное место в национальной ментальности. Отношение кочевника к земле строилось не на экономических или юридических соображениях, а опиралось на глубокую духовную связь с ней. В статье рассмотрены символическое значение, функциональная нагрузка, образно-семантическая структура, идейно-художественная трансформация данного архетипа на основе поэтических текстов. Через особенности репрезентации темы родной земли в разных периодах казахской поэзии XX века определены тенденции развития этнического самосознания, а также в этом контексте проведен научный анализ творческого своеобразия произведений выдающихся поэтов К.Мырзалиева, М.Макаатаева, Ж.Нажмеденова, Т.Айбергенова.

Ключевые слова: казахская поэзия, архетип, Мать-Земля, степь, аул, культ родной земли.

Amantai Sharip

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

The archetype «Zher-Ana» («Mother Earth») in Kazakh poetry: the genesis and transformation

Abstract. The archetype «Mother Earth» in the traditional worldview of the Kazakhs finds its roots in the ancient Türkic mythopoetic thinking and occupies an important place in the national mentality. The attitude of the nomad to the land was not based on economic or legal considerations, but was based on a deep spiritual connection with it. The article considers the symbolic meaning, functional load, image-semantic structure, ideological and artistic transformation of this archetype based on poetic texts. Through features of the representation of the theme of native land in different periods of the Kazakh poetry of the twentieth century, trends in the development of ethnic identity are identified, and in this context a scientific analysis of the creative peculiarity of the works of eminent poets K.Myrzaliyev, M.Makataev, J.Nazhmedenov, T.Aybergenov was conducted.

Key words: Kazakh poetry, archetype, Mother Earth, steppe, aul, cult of native land.

References

1 Qunanbaev A. Shyǵarmalarynyń eki tomdyq tolyq jınaǵy. T. 1 [Complete two-volume collected works. Vol.1], (Ǵylym, Almaty, 1977, 454 p.).

2 Pushkin A. Polnoe sobranie sochineniy. T. 3. [Complete Works. Vol.3], (Izdatelstvo Akademii nauk SSSR, Moscow, 1963, 558 p.).

3 Jansúgirov I. Kóp tomdyq shyǵarmalar jınaǵy. T. 3: Poemalar [Multivolume collected works. Vol.3: Poems], (Qazyǵurt, Almaty, 2004, 408 p.).

- 4 Seifýllin S. Bes tomdyq shyǵarmalar jınaǵy. – T.1: Óleńder men poemalar. [Five-volume collection of works. Vol.1: Poems], (Jazýshy, Almaty, 1986, 340 p.).
- 5 Moldaǵaliev J.Jyr kúndelikteri: Tańdamaly óleńderi [Poetic Diaries: Selected Poems], (Jalyn, Almaty, 19816 256 p.).
- 6 Myrzaiev Q. Úsh tomdyq shyǵarmalar jınaǵy. T.2: Domyra. Alaqań [Three-volume collected works. Vol.2. Domyra. Alakhan], (Jazýshy, Almaty, 1989, 432 p.).
- 7 Maqataev M. Jyrlaidy júrek: Óleńder men poemalar [Singing Heart: Poems], (Jazýshy, Almaty, 1989, 496 p.).
- 8 Nájimedenov J. Temirqazyq: Óleńder men poemalar [Heavenly stake: Poems], (Jazýshy, Almaty, 1982, 344 p.).
- 9 Nurgaliev R. Qazaq revoliýtsııalyq poeziıasy [Kazakh revolutionary poetry] (Mektep, Almaty, 1987. 283 p.).
- 10 Shapaev T. Oı túbinde jatqań sóz: Ádebi-syn maqalalar. [Word of thought: Literary criticism], (Jazýshy, Almaty, 1989, 192 p.).
- 11 Qabdolov Z. Qadyrdyń qadiri [Kadyr’s authority]// Myrzaiev Q. Úsh tomdyq shyǵarmalar jınaǵy. T.1. Óleńder men poema [Three-volume collected works. Vol.1: Poems], (Jazýshy, Almaty, 1989, 432 p.).
- 12 Aıbergenov T. Bir toıym bar: Poema men óleńder [I will have a holiday: Poems], (Jazýshy, Almaty, 1989, 304 p.).

Мақала AP05134149 ««Туған жер» концептісінің ұлттық-мәдени ерекшелігі және оның қазақ әдебиетінде көркем бейнеленуі» ғылыми жобасының аясында әзірленді. Статья подготовленв в рамках проекта AP05134149 «Национально-культурная специфика концепта «Туған жер» и его художественная репрезентация в казахской литературе». The article was prepared in the framework of the project AP05134149 “The national-cultural specificity of the concept “Tugan Jer”and its artistic representation in the Kazakh literature”.

Автор туралы мәлімет:

Шәріп Амантай - филология ғылымдарының докторы, профессор. Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Sharip Amantay - Doctor of Philology, Professor. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен түпнұсқа ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғымарат, 408 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған 1 (бір) дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақала мәтінінің пішіні:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (*Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/Template* қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады)
Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы, қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.]).

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 тенге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 тенге).

Реквизиттері:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859- за статьи
- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859 – за статьи
- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859 – за статьи
- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859.

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 408) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprttenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статьи

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статьи

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статьи

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859.

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпп 859- за статьи
- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпп 859 – за статьи
- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпп 859 – за статьи
- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпп 859.

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2019. - 2 (127). - Астана: ЕҰУ. 227-б.
Шартты б.т. - 21,0 Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды